

UN TIP DE INTRODUCERE

Pentru a parcurge această carte, cititorul atras de tematică și interesat de progres trebuie să reziste tentației inițiale de a o abandona. Odată depășită faza de respingere, va identifica în paginile de față o problematică majoră abordată la început cu speranță și continuată, după Revoluția din decembrie 1989, cu disperare.

Istoria acestei cărți este, practic, istoria luptei duse de intelectualitatea tehnică românească, acea parte a ei responsabilă în actele profesionale și dispusă la efort și sacrificiu, pentru asigurarea fluxurilor fundamentale ale poporului român.

Trebuie să recunoaștem poziția particulară a intelectualității tehnice într-un sistem socio-politic, indiferent de configurația puterii și de ideologia dominantă a vremii, ea trebuie să asigure viața materială a populației. Oamenii trebuie să primească apă și căldură, electricitate și pâine, sare și medicamente etc. Tramvaiele, trenurile, mașinile, vapoarele și avioanele trebuie să meargă; fabricile de ochelari să producă așa cum și cele de stilouri și creioane trebuie să onoreze comenzile; spitalele trebuie să asigure asistența medicală în condiții de confort termic și tehnologic; grădinițele, școlile și facultățile trebuie să aibă fluxuri normale; radioul și televiziunea trebuie să funcționeze etc., indiferent de situația politică a țării. Fără intelectualitate tehnică ne-am întoarce în preistorie!

Cartea pe care domnul ing. **Gabriel I. Năstase** ne-o propune spre lectură conține gândurile și căutările tinerilor specialiști în ale tehnicii care la nivelul anilor '80 identificaseră erorile decizionale din sectorul tehnico-științific și sperau ca, în cadrul dat, cu toate condiționările și imixtiunea factorilor politici, să rezolve problemele care intrau în sfera pregătirii lor profesionale.

Am avut șansa de a cunoaște din plin aceste frământări și de a mă implica la cote majore în efortul de a construi un spațiu generos de idei și de încredere, condiție prealabilă a unei colaborări profesionale autentice. Îmi cunoșteam foștii studenți și știam ce pot. De aceea, când un grup de ingineri mă solicita în căutarea unei soluții, răspundeam cu promptitudine fiindcă am fost și voi rămâne un incurabil romantic, optimist. Am trecut noi prin perioade mult mai grele și tot am găsit soluții originale pentru a le traversa - și asta le spuneam colaboratorilor mei, încurajându-i.

Iată de ce găsesc în paginile acestei cărți o istorie pe care am trăit-o și o trăiesc din plin, esență a existenței tehnicianului.

În anul 1989, domnul ing. **Gabriel I. Năstase** a coordonat o anchetă sociologică pe 829 subiecți din sectorul tehnico-productiv pe teme de producție și ale inovării tehnologice. În prealabil, avusese inițiativa unor „festivaluri” de invenție prin organizarea unor expoziții, saloane de invenții și inovații etc., în colaborare cu redacția revistei ȘTIINȚĂ ȘI TEHNICĂ și cu ajutorul unor întreprinderi. A fost un adevărat manager!

Interesant de analizat, acum, optica celui care a întocmit chestionarul oficial. De exemplu: „îmbunătățirea stilului de muncă al personalului de conducere” presupunea păstrarea conducătorilor. Așa ceva nu putea duce decât la dezastru. Dacă un conducător are un stil de conducere inadecvat sectorului, el trebuie rapid înlăturat! La vârsta la care este deja conducător, nu se mai poate schimba! Dar, deh! Sistemul politic impunea „vătafi administrativi” bine filtrați ideologic și măcar dacă ar fi fost așa, păstrați în funcții până la senilitate.

Până la urmă se formase o „clicocrație comunistă” și sintagma mi se pare exactă, care își consumase resursele și bloca orice schimbare, impunându-și ideile cu ajutorul forței.

Veți găsi în carte două aprecieri care trebuie să rețină atenția: „După decembrie 1989, cercetarea românească s-a îmbolnăvit grav” precum și „numărul cercetătorilor cu experiență și har a devenit foarte mic”.

În fond, este vorba de o boală care a început mai demult și care nu se poate vindeca instantaneu, printr-un miracol, fiind de domeniul mentalităților.

Cercetarea științifică era bolnavă de multă vreme și în institutele de profil, cercetătorii autentici au fost puțini.

Cunosc niște „cercetători” în domeniul pompelor termice care au fost atacate cu multă propagandă politică și impuse unor unități mari ca Uzinele FAUR, DANUBIANA etc. din București. Programul pompelor termice a început cu promisiunea de a rezolva criza de energie a țării așa cum s-a receptat la cel mai înalt nivel politic și inițiatorul, un inginer aș fără experiență practică dar ros de ambiții, a fost propulsat în funcții de vârf administrativ-politic spre a „da viață” ideii.

S-au cheltuit sute de milioane de lei pentru investiții, au fost chinuite colective întregi, s-au adus compresoare din exterior („ale noastre nu sunt bune!”) pentru care s-au făcut deplasări în străinătate la congrese, conferințe și firme de specialitate etc.; timp, bani și speranțe pierdute pentru pompe de multe gigacalorii care n-au produs un kilowatt/oră și care au fost dezafectate! Boală de sistem speculată abil de un nechemat! Era mai bine ca programul pompelor termice să înceapă cu unități mai mici, bine puse la punct și apoi mărite puterea și raza de folosire.

Am făcut proiectare trei ani de zile; cel puțin o treime din personalul angajat putea fi licențiat și producția nu suferea. Acea treime parazita iar în institutele de cercetări situația era și mai grea.

Cum se lansau temele de cercetare, cum se rezolvau, care era finalitatea? Care a fost aportul unor „universitari”, acum privatizați, la viața științifică a țării? Cum se făcuse din conducerea doctoranzilor un monopol al puterii politico-administrative și cate teze de doctorat au fost aruncate la coșul cu hârtii, inutile, imediat după susținere? Câte milioane de lei au dat ministerele productive pentru cercetarea cu ifose științifice prestată de unele persoane, materializată în dosare inutilizabile, pline cu procese verbale?!

Înainte de Revoluție, un institut de cercetări a încasat de la CNST (Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie) suma de douăzeci de milioane de lei pentru a muta niște hârtii fiindcă tema în sine a rezolvat-o cu două colective universitare cărora le-a dat mai puțin de o jumătate de milion de lei! Imediat după Revoluția din 1989, un subsecretar de stat și-a asigurat din bugetul cercetării douăzeci de milioane de lei pentru o documentare în Japonia și apoi s-a pensionat. Omul se plimbase și înainte, tot sub firma documentării științifice!

O boală care a început mai de mult, în momentul în care puterea și-a arogat merite științifice și s-a amestecat, cu argumentul puterii, acolo unde numai argumentele științei și ale inovării trebuie să opereze. Boala a început odată cu apariția „savanților de renume mondial” fabricați în cabinetele politice, odată cu „academicienii” care-i interziceau lui Ștefan Odobleja să vorbească!

Boala continuă și autorul cărții de față o constată și nu se poate altfel. După Revoluție, au pus mâna pe putere, în unele cazuri, eșalonul doi de secretari de partid, cadre pregătite pentru „schimbul de mâine” și care își vedeau periclitat viitorul pe care și-l clădiseră oficial, minuțios, în mod clasic. Trebuiau să mănânce și ei, fără să muncească! Trebuiau să se plimbe și ei prin lume pe spinarea țării, că doar pentru asta ținuseră atâtea ședințe și se arătaseră atât de zeloși în apărarea „purității ideologice” a unui partid de sorginte sovietică!

Și boala continuă până la epuizarea organismului sau până la operația chirurgicală care se impune.

Să ne înțelegem: există în cercetarea științifică românească un fond uman de mare valoare capabil de creație care a plâns și plânge pentru imposibilitatea de a se exprima la valoarea sa; care a produs și produce știință de vârf, indiferent de furtuna din jur. În fond, este suficient un Newton pe secol; și acum trăim din $F = m \times a!$

Dar în momente grele cum au fost și vor mai fi atâtea, de ce să nu folosim ceea ce are poporul român mai valoros pentru a ieși din impas? De ce nu utilizăm creierii și le lăsăm să plece în alte țări? De ce să suferim și să plătim incapacitatea stratificată și lichelismul de conjunctură?

Ne vom întreba care și unde sunt creatorii?! Există pericolul oportunismului ca după orice revoluție și deci șansa ratată, într-o altă ediție!

Cunoaștem un singur criteriu de verificare a capacității și valorii oamenilor: CEEA CE AU PRODUS. Numai actul autentic de creație este pecetea focului sacru și el se concretizează în mii de forme, rapid sesizabile.

Pentru mine, un om este CEEA CE A FĂCUT, nu ceea ce zice că va face. îl definesc faptele, nu cuvintele care, uneori, la necaz sau la durere, pot fi strâmbe dintr-un anume punct de vedere și pentru o parte din spectatori.

Aurel Rău din comuna Vlașca de Sus spunea la 2 noiembrie 1984: „*Speculațiile fără acoperire științifică nu ne cresc porcii!*”. Și nu au crescut, ba au și murit asfixiați sub avalanșa de speculații și justificări festivistice și „principiale” avansate automat de vătafii puterii agățați de scaune.

Recunoaștem cu toții un mare adevăr: creatorul este un tip incomod. Mutând limitele cunoașterii, el deranjează, amenință cu schimbarea și mulți îl vor ataca, îl vor marginaliza și-l vor închide în lagăre psihiatrice fictive sau reale, pentru că nu se pot adapta și nu vor să-și piardă privilegiile.

Creatorul este etichetat „nebun” sau „anormal” pentru că este un nonconformist. El critică spre a găsi o soluție mai bună; el contestă spre a face loc valorii; el dărâmă mituri artificiale spre a crea pe cele autentice. Rolul lui este de a impulsiona cunoașterea și deci, progresul. El nu poate fi măsurat cu metrul comun. Metrul folosit pentru aprecierea celorlalți nu este bun pentru el. Creatorul este unic, irepetabil, nestandardizabil; el nu poate fi băgat în „cutiuțele” făcute de mediocri; el nu trăiește în umbra nimănui pentru că este un spirit liber, pentru el, tiparele, limitele, există numai spre a fi depășite. De aceea, în zona marilor minți creatoare atmosfera este ozonificată, sacră. Nu are rost s-o poluăm cu noxele produse prin arderea unor minți banale angajate, din considerente politice trecătoare, pe postul de vătafi.

Un creator sanctifică indiferent pe ce pune mâna. Intervenția lui împinge lumea înainte. Cartea domnului ing. Gabriel I. Năstase ne arată încă o dată, dacă mai era nevoie, cât de neprotejat și expus este un creator în toate timpurile!

Solicitat, repet, de foștii mei studenți, am încercat să găsim soluții la întrebările unor tehnicieni și să deschidem canale de comunicare tehnico-științifică prin Comisia de Inventică a Academiei Române - Filiala municipiului București. În ziua de 19 decembrie 1989, noi țineam în aula acestei instituții pe care ne-o doream prestigioasă, una dintre cele mai furtunoase ședințe publice. Fusesem avertizați de președintele Academiei să fim atenți la dizidenți.

Și eu figuram pe listele suspectilor, întocmite cu profesionalism, de ce să nu recunosc, dar și la sugestia „prietenilor” de serviciu.

Îmi regăsesc în paginile acestei cărți o parte din speranțele de atunci, încă neonorate în planul organizării științifice.

Mă preocupa ideea că principiul al doilea al termodinamicii se aplică și sistemelor sociale caracterizate printr-o anumită energie care nu se distruge, ci se conservă și se transformă.

Pentru procese este nevoie de diferențe de potențial și în consecință, teza omogenizării sociale era falsă din punct de vedere științific. Clasele sociale nu dispar, se distruge o diferență generată pe criterii economice, apare automat o altă diferențiere socială bazată pe alte criterii (partinice, de dosar, de familie, de regiune geografică etc.).

O societate cu un singur tip de om, fie el chiar savant, moare! Teoria omului socialist, de tip nou, standard, a fost falimentară din start.

Cine își ia responsabilitatea stabilirii unui model trebuie să-și impună corectarea permanentă a lui în raport cu schimbările rapide apărute în planul real, al vieții și gândirii. Cartea mea: „Câmpul termic universal”, tipărită de abia în anul 1992, conține aceste preocupări.

Lucrarea de față pe care ne-o propune spre lectură domnul ing. **Gabriel I. Năstase** ne oferă un exemplu în plus: Abraham Maslow propune șapte niveluri de potențial la om. Alți sociologi, printre care și profundul analist universitar Mihai Dumitru din Ploiești, identifică diferențele de potențial în societate sub o altă structură. Esențial, deci și științific decelabil, rămâne valabil postulatul: un sistem fără diferențe de potențial sucombă.

Parcurgând această carte vom trage împreună concluzia că trebuie să ne propunem a impulsiona procesele tehnico-științifice generatoare de progres prin identificarea potențialelor specifice.

A venit timpul creatorului de acțiune. Și pentru a respecta spiritul consătenilor mei din Stroiești - Argeș, adresez colegilor mai tineri, truditari cinstiți în sectorul tehnico-științific îndemnul: „Pe cai și la plai” care în varianta noastră cere acțiune eficientă, rapidă, tipic inginerească.

Prof. univ. dr. ing. Nicolae P. Leonăchescu